

T. Ridæus—C. G. Widstrand

DRONTENS Ö —
MAURITIUS

DRONTENS Ö - MAURITIUS

av

T. Ridaeus och C.G. Widstrand

Nordiska Afrikainstitutet, Uppsala

Juli 1968

Förord

Denna skrift är en bearbetning av ett radioföredrag av docent C.G. Widstrand med anledning av Mauritius' självständighet i mars 1968.

De statistiska uppgifterna i skriftens senare del är hämtade från Mauritius - An Economic Survey, utgiven av Barclays Bank, London, 1966.

INNEHÅLL

	Sid.
Inledning	1
Några viktigare årtal i öns historia ur europeisk synpunkt	1
Produktion	2
Befolkning	3
Arbetsmarknad	3
Politiska förhållanden	4
Statistiska uppgifter:	
Fördelning av markytan år 1965 uttryckt i hektar	6
Sockerproduktionen under åren 1956-1965	7
Handelsbalans	7
Import och Export	8

Inledning

Mauritius, en vulkanisk bergstopp i den indiska oceanen, 800 m hög, 800 km från Madagaskar, har 800 000 invånare, vilka alla är inflyttade. De enda urinvånare Mauritius haft är jättesköldpaddan och dronten. Den senare, som är mest känd från utropet "Tallyho, Tallyho, jag har skjutit en dront, en dront har jag skjutit med luntlåsgevär", var en duvliknande fågel i 25-kilosklassen, som utrotades redan i början av 1700-talet. Så mycket mera vet man egentligen inte om den. Den anses emellertid så pass märkvärdig att Mauritius stundom kallats "Drontens ö".

Några viktigare årtal i öns historia ur europeisk synpunkt

- 1598: Ön upptäcktes av holländare, som gav den namn efter prins Mauritz av Nassau. Den användes som station vid ostindienexpeditionerna.
- 1638: Holländare började bosätta sig på ön.
- 1710: Holländarna övergav ön, efter att med hjälp av slavar från Madagaskar ha huggit ner beståndet av ebenholtsträd och utrotat dronten (eller doudon, av portugisiskans doudo, som betyder dumsnut. Fågeln kunde inte flyga.).
- 1715: Fransmännen gjorde anspråk på ön och kallade den Ile de France.
- 1722: Franska farmare med afrikanska slavar börjar bosätta sig på ön, som administrerades av Franska Ostindiska Kompaniet.
- 1767: Franska regeringen övertog administrationen.
- 1810: I samband med napoleonkrigen intogs ön av en brittisk expedition.
- 1814: Vid freden i Paris överlämnades Ile de France (på den tiden tillhörande Seychellerna) till Storbritannien. Ön återfick sitt gamla namn "Mauritius".
- 1825: Ett "Council of Government" inrättades.
- 1833: Slaveriet förbjöds och arbetskraft till sockerplantagerna rekryterades i Indien. Sockerexporten till Storbritannien hade nått 34 000 ton per år.
- 1850: Staden Port Louis grundades.
- 1886: Ett "Legislative Council" med valda medlemmar inrättades.
- 1900: Sockerexporten 150 000 ton per år.
- 1947: Konstitution med rösträtt baserad på läskunnighet.
- 1957: Ministerier inrättades.
- 1959: De första valen baserade på allmän rösträtt.
- 1963: Allmänna val.
- 1964: Revision av den ministeriella organisationen.
- 1965: Konstitutionella diskussioner i London.

1967, augusti: Val av det parlament, som skulle fungera vid uppnåendet av självständighet.

1968, januari: Brittiska trupper flyger till Mauritius och svåra rassammanstötningar äger rum inför den förestående självständigheten.

1968, tisdagen den 12 mars: Mauritius blir självständigt. Detta är den 23:e brittiska besittningen och kolonin som blir fri och den är geografiskt sett den hittills minsta - ön är mindre än Gotland.

Friheten från och med tisdagen den 12 mars kommer att bli besvärlig och i det följande skall göras ett försök att förklara orsakerna till detta.

Produktion

Det första man ser, när man flyger in över Mauritius, är den toppiga konturen och sedan, när man kommer närmare, de jättelika vaggande gröna fälten med sockerrör, som går från bergets fot över hela kustplatån ned till havet. Man kan inte undgå att se sockerrör var man än befinner sig på Mauritius. Utefter varje väg, bakom varje trädgård, indisk eller kreolsk, eller till och med i trädgården finns sockerrör. Halva ön är odlingsbar och på 90 % av den ytan växer sockerrör. Mauritius är ett av världens mest uppodlade länder.

Detta innebär emellertid också att man har nått så långt man kan ifråga om odlingsintensitet. Det finns inte mycket ytterligare odlingsbar mark och dessutom tillkommer samväldesbestämmelser, som reglerar hur mycket Mauritius får producera av socker. Det är emellertid fullständigt fantastiskt att se hur man försöker utnyttja varje tumsbredd av marken och de svarta lavablocken och stenarna har sedan generationer lagts i pyramider mitt i sockerrörsfälten eller i stenvägar av irländska eller småländska dimensioner. Litet annat finns det också på dessa fält: tobak, ris, majs, grönsaker, aloe, av vars fibrer man gör sockersäckar och några sockerindustrier. Mineraltillgångar finns inte, boskap har nästan ingen plats och Mauritius importerar mestparten av de födoämnen som konsumeras.

Här har man ett läroboksexempel på en u-landsekonomi. Mauritius är fullständigt beroende av en enda exportprodukt och därmed också fullständigt beroende dels av världsmarknadspriset, som man inte har någon kontroll över, dels av det gamla härskarlandet England, som köper mestparten av sockret. Det produceras närmare 700 000 ton om året, värt c:a en halv miljard kronor, men stora delar av vad som odlas blåser bort varje år, eftersom Mauritius ligger under en cyklonbana i Indiska Oceanen. Cyklonerna för visserligen med sig regn, men 1960 blåste mer än halva skörden bort. En sådan ekonomi är inte lätt att få att fungera.

Under de sista 150 åren har en del av produktionen drivits av privata firmor, som äger över hälften av sockerlandet och resten av jordbrukare, som äger mark från 1 till 500 arpents. En arpent, vilket är ett gammalt franskt mått, motsvarar ungefär ett tunnland, 5000 m².

Befolkning

Som redan inledningsvis nämnts har Mauritius inte någon inhemsk befolkning förutom dronten och jättesköldpaddan. På 1865 km², dvs. en yta, som är ungefär två tredjedelar av Gotlands, bor alltså 800 000 människor, av vilka hälften är under 20 år. På Gotland bor ungefär 50 000.

Av Mauritius' 800 000 invånare är 600 000 indoasiater, övervägande hinduer, men även c:a 115 000 muhammedaner. De övriga 200 000 består av ett litet antal européer, 25 000 kineser, som huvudsakligen lustigt nog är kristna, samt kreoler. Ursprungligen betydde kreol en person av fransk härkomst, som var född på Mauritius, men i dag betyder det en mauritian av blandad fransk-afrikansk eller indisk-afrikansk härkomst. Kreolerna utgör huvudgruppen av de 200 000 övriga.

Det finns alltså rasligt, språkligt, kulturellt och inte minst religiöst, starkt skilda grupper. Religion, vilken form den än har och hur tilltalande den än kan vara för den enskildes personliga lycka, är och har varit upphovet till mycken intolerans, oförståelse, krig, elände och ruskigheter.

Här har man också en mer än 3 %-ig befolkningsökning. Om 15-20 år passerar man miljonstrecket och år 2000 blir man över tre miljoner. Befolkningsökningen beror inte på inflyttning utan på ökad fertilitet, speciellt inom den indoasiatiska befolkningen, samt en starkt sjunkande dödlighet. Under de år på 50-talet, då man genomförde de stora malariautrottningskampanjerna - malarian är nästan borta nu - sjönk dödligheten med 32 %.

Befolkningsökning och intolerans är en livsfarlig kombination, speciellt tillsammans med en på senare år total engelsk inkompetens att sköta eller avveckla sitt koloniala förflutna. Man behöver bara nämna namn som Rhodesia och Aden.

Arbetsmarknad

Det finns dessutom en faktor i ekonomin, som förvärrar den här kombinationen, nämligen arbetslösheten, som är 15 %-ig. 50 000 människor är utan arbete. Sockerindustrin anställer 80 000 arbetare, dvs. ungefär 65 % av den totala arbetskraften, nästan alla för en dag i sänder. Liksom allt jordbruksarbete är detta ett säsongarbete. Sockret delar upp året ekonomiskt i två delar, en skördesäsong mellan augusti och december, då det är hyggligt med arbete, och en mellansäsong från januari till juli, då det är ont om arbete och då lönerna är låga. Då sjunker arbetsstyrkan från 80 000 till 50 000.

Ett av de stora problemen är att häva arbetslösheten, att ordna något arbete för dem som aldrig blir inblandade i sockerekonomin. Även många av de ungdomar, som varje år slutar de utomordentliga skolorna, förblir arbetslösa. Människor med utbildning men utan arbete är alltid politiskt besvärliga och på Mauritius finns inget undantag från den regeln. Förvaltningen har bara 17 000 anställda och byråkratin kan inte svälla hur långt som helst. Här har vi

alltså ytterligare en otillfredsställd grupp, som bidrar till instabiliteten. Denna instabilitet förhindrar investeringar, liksom på så många andra ställen i Afrika. Det är ont om riskvilligt kapital, eller rättare sagt kapital, som vill ta denna typ av risker.

Politiska förhållanden

Den politiska bilden är mycket komplicerad. Vi har ett stort arbetarparti, Mauritius Labour Party, övervägande hinduiskt och dess ledare, Sir Seewosagur Ramgoolam, är för närvarande premiärminister. Men partiet fick inte absolut majoritet i det val som ägde rum i augusti 1967, utan i dag har man en koalitionsregering, som består av arbetarpartiet, den så kallade muhammedanska aktionskommittén - huvudsakligen de indiska muhammedanerna - och till vänster en utbrytargrupp ur arbetarpartiet, det oberoende framstegspartiet, Independent Forward Bloc. Dessa partier har alla arbetat för Mauritius' oberoende och de fick 39 platser i parlamentet.

Det finns också ett stort oppositionsparti, som fick 23 platser, Parti Mauricien Social Démocrat, socialdemokratiska partiet, till övervägande delen stött av den landägande fransk-mauritianska befolkningen och den kreolska medelklassen, under ledning av en ung kreolsk advokat, Gaetan Duval.

Duval och Ramgoolam är de två huvudfigurerna i den politiska kampen. Duvals socialdemokratiska parti har varit mycket starkt emot självständigheten. Under de konstitutionella förhandlingarna 1965 satte partiet igång stora demonstrationer: "Självständighet betyder svält" löd ett av partiets utrop. Officiellt förklarar man att Mauritius är för litet för att vara självbärande och att man fruktar att det engelska stödet till sockerindustrin skall dras in, med ytterligare ekonomiska svårigheter som följd. Men det är också klart att de mycket starkt känner sin position hotad. De anser sig som originalinvånare och de sitter i kraft av bättre utbildning överallt i förvaltningen och som tidigare nämnts äger de hälften av sockerplantagerna. Att partiet heter Social Democrat passar nästan bara in på Duval.

Det är klart att självständighet under indo-asiatisk dominans för en sådan grupp inte ter sig som någon vidare ljus framtid. Duval har tidigare också i sitt parti haft en hel del muhammedanska indier, som haft svårt med det hindu-dominerade arbetarpartiet, men sedan muhammedanerna bildat den muhammedanska aktionskommittén har det röstunderlaget försvunnit och bråket i januari 1968 uppstod just på grund av spänningar mellan indiska muhammedaner och kreoler.

Tendensen till polarisering av den politiska bilden och till gruppbildning är utpräglad och det fordras en statsman av Ramgoolams resning för att klara av den situationen: att hålla ihop sin koalition av hinduer och muhammedaner och samtidigt inte totalt bryta med motståndarpartiet, som representerar hela Mauritius' sockerekonomi. Denna ekonomi är som nämnts ensidig, beroende av världsmarknaden och står i satellitförhållande till engelska intressen. Underskottet i budgeten på 50 miljoner kronor täcks av England.

Mauritius' huvudproblem är, förutom de politiska, socker, cykloner och överbefolkning. Cyklonerna är kanske inget att göra åt, men man får hoppas att de politiska problemen och konflikterna inte helt omöjliggör den sittande koalitionsregeringens nödvändiga familjeplaneringsprogram och dess planer att åstadkomma en utveckling av ekonomin mot något annat än socker. Om inte detta ordnas blir situationen ytterligt mörk på Mauritius.

Fördelning av markytan år 1965 uttryckt i hektar

<u>Jordbruk</u>		93.160
Socker	85.760	
Té	2.640	
Tobak	400	
Aloe-fiber (effektiv areal)	360	
Sädesskörd, grönsaker, frukt	4.000	
<u>Skogar, buskskogar</u> <u>gräsområden och betesmarker</u>		69.840
Statlig mark		
Statliga skogar	25.280	
Pas geometriques 1)	2.120	
Annan statlig mark	3.440	
Privat mark		
Natur - områden 2)	5.400	
Skogar	6.000	
Annan mark	27.600	
<u>Bebyggda områden</u>		6.120
<u>Vattenområden</u>		9.200
<u>Vägar o. dyl. 3)</u>		4.000
<u>Ständig ödejord</u>		2.000
TOTALT		<hr/> 184.320

1) Arrenderad statlig mark vid kusten.

2) Privat ägda bergs- och flodområden.

3) Uppskattat värde, inkl. vägar i jordbruksområdena.

Sockerproduktionen under åren 1956 - 1965

År	Odlad areal	Produktion	Uttagnings- kvot	Export ¹⁾	Värde fob
	Har	Ton	Procent	Ton	Milj. Kr.
1956	70.048	572.512	12,95	540.000	271,1
1957	70.748	561.602	12,93	585.600	295,4
1958	73.710	525.648	12,14	522.800	259,1
1959	76.389	581.000	12,23	512.000	258,7
1960	78.582	235.781	9,85	299.400	160,1
1961	78.136	553.259	11,19	505.700	261,3
1962	80.842	532.817	11,52	515.100	270,7
1963	80.970	685.597	11,93	574.300	384,3
1964	81.525	518.994	11,85	515.700	330,5
1965	81.332	664.403	11,10	569.500	278,7

1) På grund av att skördetiden börjar i juli och att fabrikerna inte avslutat bearbetningen förrän i december utgörs exporten delvis av skörden från föregående kalenderår.

Handelsbalans

År	Import (m.Kr.)	Export (m.Kr.)
1959	275,4	278,0
1960	318,6	177,6
1961	311,0	282,4
1962	309,8	293,7
1963	319,8	410,7
1964	373,3	352,2
1965	352,6	300,9

IMPORT

Varor	1963	1964	1965
	m.kr.	m.kr.	m.kr.
Livsmedel	90,9	101,7	103,7
Bränsle, olja, etc.	13,6	16,3	17,0
Animaliska och vegetabiliska oljor, etc.	11,6	10,8	14,3
Kemikalier	38,1	44,5	45,2
Fabrikstillverkade varor	68,0	85,0	75,5
Maskin- och transportutrustning	53,5	67,5	54,0

Viktigare leverantörer:

Storbritannien	90,4	110,6	94,5
Sydafrikanska republiken	29,6	31,0	33,2
Australien	18,5	29,4	23,2
Burma	33,3	25,4	22,4
Frankrike	16,5	16,5	20,0
Thailand	4,1	13,3	16,4
Västtyskland	12,5	13,2	14,6
Japan	9,3	15,0	13,3

EXPORT

Varor	1963	1964	1965
	m.kr.	m.kr.	m.kr.
Socker	384,3	330,4	278,7
Melass	13,0	8,4	4,8
Té	5,3	4,2	5,7
Övrigt	1,7	2,4	2,1

Viktigare mottagare:

Storbritannien	279,0	261,8	229,1
Kanada	64,0	54,8	26,9
USA	45,9	5,2	13,5